[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 708: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 769

ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 3159-3160 ਆਫ 2019)

14 ਅਕਤੂਬਰ 2024

[ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ* ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ; ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ; ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ†

ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ - ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਮੂਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸਨੇ 1968 ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭੂਮੀਸਵਾਮੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 1983 ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੂਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ, 1963 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ (ਸਾਂਝੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ) ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ; ਕਿ 1967 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਕਿ 1976 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ-ਮੂਲ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਾਲਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ 12 ਸਾਲ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ

---

*ਲੇਖਕ

ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1-ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ:

ਸਥਿਤ: ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1963 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ 65 ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਐਨੀਮਸ ਪੋਸੀਡੇਂਡੀ' ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ਾ` ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੈ - ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਣਾ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ` ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਚੱਲ-ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ - ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ 1963 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਦਈ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਰ-ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਕਥਿਤ ਅਪਮਾਨ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਏ-ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ

ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ- ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 - ਧਾਰਾ 65 - ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ, 1882-ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 [ਪੈਰਾ 25, 29-31, 34, 35, 37, 40, 43, 45, 47, 49, 50]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬੰਤੋ ਅਤੇ ਹੋਰ [2005] ਪੂਰਕ 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 253: (2005) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 330; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਓਮ ਪ੍ਰਭਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਅਬਨਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [1968] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 111: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1968 ਐਸ.ਸੀ 1083 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਅਰੂਲਵੇਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2009] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1081: (2009) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 206; ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ (ਪੀ), ਪੰਜਾਬ & ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਯਾ ਸਿੰਘ [2010] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 71: (2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 233; ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਗੁਪਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੁਆਰਾ। ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੁਨ ਨਾਰਾਇਣ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1987] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 805: (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 555; ਕਾਸ਼ੀ ਨਾਥ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਨਾਮ ਜਗਨਾਥ [2003] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 202: (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 740; ਦਮੋਧਰ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਵਲੇ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਨਾਮ ਤੇਜਰਾਓ ਬਾਜੀਰਾਓ ਮਹਾਸਕੇ [2023] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 175: 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 566; ਆਰ. ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਨਾਮ ਪਦਮਿਨੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ [1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 715: ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1996 ਐਸ.ਸੀ 238; ਐਮ. ਦੁਰਈ ਬਨਾਮ ਮੁਥੂ ਅਤੇ ਹੋਰ [2007] 1 ਐਸਸੀਆਰ 816: (2007) 3 ਐਸਸੀਸੀ 114; ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਦੇਗੌੜਾ (ਡੀ) ਬਾਈ ਲਾਰਡਜ਼, 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 511; ਵਸੰਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜਲਕਸ਼ਮੀ [2024] 2 ਐਸਸੀਆਰ 326: 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 132; ਬ੍ਰਿਜ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਡੀ) ਬਾਈ ਲਾਰਡਜ਼ ਬਨਾਮ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਡੀ) ਬਾਈ ਲਾਰਡਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 60: (2024) 2 ਐਸਸੀਸੀ 590; ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਬਨਾਮ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2019] 11 ਐਸਸੀਆਰ 74: (2019) 8 ਐਸਸੀਸੀ 729; ਐਮ. ਸਿੱਦੀਕ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ (ਰਾਮ ਜਨਮਭੂਮੀ ਮੰਦਰ ਕੇਸ) ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2019] 18 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1: (2020) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1; ਡੀ.ਆਰ. ਰਤਨਾ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਮੱਪਾ [2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 755: (2011) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 158-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਟ੍ਰਾਡ ਦਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਵਰਡਜ਼ ਐਂਡ ਵਾਕਾਂਸ਼, ਚੌਥਾ ਐਡੀਸ਼ਨ - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਸੂਲਾ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ (ਮਨਾਹੀ) ਐਕਟ, 1988; ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963; ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ, 1882; ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872; ਬਹੁਮਤ ਐਕਟ, 1875; ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908

ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ; ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿਰਲੇਖ; ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ; ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ; ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ; ਭੂਮੀਸਵਾਮੀ ਅਧਿਕਾਰ; ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 65; ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਬਿੰਦੂ; ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਐਨੀਮਸ ਪੋਸੀਡੇਂਡੀ; ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਕਬਜ਼ਾ; ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ; ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ; ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ; ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ; ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੰਗਤਾ; ਅਯੋਗਤਾ; ਅਪਮਾਨ; ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ; ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ; ਅਪਮਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੰਦ; ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ; ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਆਧਾਰ; ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਇਸ ਤੋ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3159-3160 ਆਫ਼ 2019

25.07.2014 ਦੇ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 401 ਆਫ਼ 2003

ਨਾਲ

ਨਿੰਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 517-518 ਆਫ਼ 2020 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3159-3160 ਆਫ਼ 2019

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆ

ਐਨ.ਕੇ. ਮੋਦੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ, ਦਿਵਯਕਾਂਤ ਲਾਹੋਟੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਬਿਸ਼ਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੰਧਿਆ ਮਹਿਰਾ, ਕਾਰਤਿਕ ਲਾਹੋਟੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਵਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਪੁਨੀਤ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ, ਉਮੰਗ ਮਹਿਤਾ, ਅਭਿਨਵ ਗੁਪਤਾ, ਯੋਗਿਤ ਕਾਮਤ, ਮਾਨਵ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਹਰਸ਼ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ, ਦਿਵਯਕਾਂਤ ਲਾਹੋਟੀ, ਸੁਮੀਰ ਸੋਢੀ, ਸੌਮਿਤ ਗਾਂਗੁਲੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਨਿਰਣਾ

ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੇ.

1. ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ 195A/95, 11.07.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੰ. 401/2003, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 25.07.2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੱਲ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-
"ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਯਾਨੀ ਕਿ, ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ 24.12.1986 ਨੂੰ, ਮੂਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 195A/95 (ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 10,500/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 1000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 04.06.1968 ਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਮੋਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 867/1 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 7.60 ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੁਪਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦਾ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭੂਮੀਸਵਾਮੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਬਜ਼ਾ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜੁਲਾਈ, 1983 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

3. ਮੂਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 04.04.1990 ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ 15.03.1963 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਸਵਰਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 924 ਵਿੱਚ 5 ਏਕੜ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੂਟ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਡੇਅਰੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕਮਰੇ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਜਲੀ ਪੰਪ ਅਤੇ ਖੂਹ ਪੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 25.12.1967 ਨੂੰ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੂਟ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ 1968 ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ

ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿੱਚ ਚੂੜੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ - 'ਲਕਸ਼ਮੀ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ' ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਲ 1973 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਧਮਤਰੀ ਵਿਖੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ 31.03.1976 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਅਸਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 924 ਵਿੱਚ 5 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਧਮਤਰੀ ਵਿਖੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਮੁੱਦਈ - ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ - ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 31.03.1976 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਵੰਡ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਮੁੱਦਈ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

4. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ 11 ਮੁੱਦੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਨ:-

"1. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਨੇ 04/06/1968 ਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ?

2. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭੂਮੀਸਵਾਮੀ ਹੈ?

3. ਕੀ ਮੁੱਦਈਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 1963 ਅਤੇ 1967 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੁੱਦਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ?

4. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁੱਦਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ 12 ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਕਬਜ਼ਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ?

5. ਕੀ ਮੁੱਦਈਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 04/06/1968 ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

6. ਕੀ 1000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ? ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ?

7. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ?

8. ਕੀ 1983 ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ?

9. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਮੁਦਾਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

10. ਕੀ ਮੁੱਦਈ ਮੁਦਾਲੇ ਤੋਂ 10500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ/

11. ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਖਰਚੇ?"

5. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 8 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 1952 ਵਿੱਚ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1973 ਵਿੱਚ ਧਮਤਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ। ਸਾਂਝਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸੀਤਾਰਾਮ, ਵਿਕਰੇਤਾ ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਦੀ ਉਮਰ 04.06.1968 ਦੇ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ 1/ਸੀ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ 22 ਸਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 17 ਸਾਲ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ: -

"ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਸਬੂਤ 'ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ' ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 1964 ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪੰਪ, ਖੂਹ ਪੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਗੇਟ, ਵਾੜ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਆਨ ਅਟੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ 1963 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ।

(ਅੰਡਰਲਾਈਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ)

6. ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਕੀ 04.06.1968 ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ - ਸੇਲ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੁਆਰਾ

ਮੁੱਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇੱਥੇ ਐਕਸ-ਪੀ-1ਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੂੰ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ - ਸੇਲ ਡੀਡ ਮਿਤੀ 04.06.1968 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਦਾ ਅਮਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੂਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ - ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1968 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ, ਸਿੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਮੁਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਥਰਡ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ -ਨੰਬਰ 17 ਏ ਆਫ 2002 ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ।

8. ਮਿਤੀ 09.04.2003 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: -

"ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਦੇ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 13/10/1999 ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।"

(ਅੰਡਰਲਾਈਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ)

9. ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 09.04.2003 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੈ।

ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਐੱਸ.ਏ. ਨੰ. 401/2003 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਥੇ ਮੁੱਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

"(ਏ) ਮੁੱਦਈ ਪਿੰਡ ਮੋਵਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 867/1, ਖੇਤਰ 7.60 ਏਕੜ ਵਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਦਾਈ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਈ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪ ਦੇਣਗੇ।"

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਕਦਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮੁੱਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 10 ਅਤੇ 11 ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ: -

“10. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ, 29 ਮਾਰਚ, 1988 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਸ.ਪੀ.-4 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਵੀਕਾਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਭੂਮੀਸਵਾਮੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਯਾਨੀ 1973 ਅਤੇ 1974 ਲਈ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਸ.ਪੀ.-4 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 27.1.1981 ਹੈ; ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ 24.12.1986 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

11. ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ (ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ-1) ਮਿਤੀ 4.6.1986 ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਨੇ 4.6.1986 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲਕ ਸੀਤਾਰਾਮ ਅਗਰਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ

ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੱਦਈ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਲਾਂ ਯਾਨੀ 1973 ਅਤੇ 1974 ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਧਿਆਕਾਰ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ; ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

11.ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1, 2 ਅਤੇ 3, ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 2 ਸੀ, ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ 04.06.1968 ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ 1/ਸੀ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਵਿਕਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਤਾਰਾਮ, - ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ - ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ - ਖੁਦ 1963 ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ - ਕਿ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ - ਅਸਲ ਮੁਦਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ) ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਨਾਮੀ ਵਜੋਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, - ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਕਰਨਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 1968 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਦਈ-ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ (ਮਨਾਹੀ) ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ-4 ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ- ਪੀ-4 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ - ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1973 ਵਿੱਚ ਇੱਕ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 1974 ਤੱਕ ਅਧਿਅਦਾਰ (ਪਟੇਦਾਰ) ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 12 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਯਾਨੀ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਅਦਾਰ (ਪਟੇਦਾਰ) ਵਜੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ 04.06.1968 ਦੀ ਐਕਸ-ਪੀ-1ਸੀ ਸੇਲ ਡੀਡ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 1968 ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੱਦਈ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਸੇਲ ਡੀਡ ਅਤੇ ਐਕਸ-ਪੀ-2 ਅਤੇ ਪੀ-3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1971-1972 ਤੋਂ 1977 ਅਤੇ 1978 ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਖਸਰਾ ਐਂਟਰੀਆਂ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ - ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚਕਾਰ 1976 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ - ਅਤੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਧਮਤਰੀ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨ - ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 924 ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਇੱਥੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ - ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮੁਦਾਲਿਆਂ' ਨੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਰਾਏਪੁਰ ਅੱਗੇ 27.01.1981 ਨੂੰ ਐਕਸ-ਪੀ-4 ਅਰਜ਼ੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ 'ਅਨੈਕਸਚਰ ਪੀ-13' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਯਾਨੀ 1973 ਅਤੇ 1974 ਨੂੰ ਆਧਿਆਕਾਰ (ਪੱਟੇਦਾਰ) ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ 'ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਕਸ-ਪੀ-4 ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੁਆਰਾ 22.06.1985 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 29.10.1986 ਅਤੇ 29.03.1988 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 27.01.1981 ਦੀ ਐਕਸ-ਪੀ-4 ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ

ਮੁਦਾਲੇ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ - ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ - ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ - 12 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ - ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ - ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦ - ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਅਰੁਮੁਗਮ ਅਤੇ ਐਨਆਰ. 1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ - ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ - ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁਦਾਲੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬੰਤੋ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਝਗੜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ/ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ।

---

1 ਏਆਈਆਰ 1999 ਐਸਸੀ 1549

2 [2005] ਪੂਰਕ 4 ਐਸਸੀਆਰ 253: (2005) 8 ਐਸਸੀਸੀ 330

ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਂਝੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੂੰ 04.06.1968 ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ) ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 09.04.2003 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 17 ਏ / 2002 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਉਕਤ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ, ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1-ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦੀ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਦਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਵਰਗੀ ਮੰਗਲ ਸੇਨ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਭਾਵ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਗੁਪਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਗੁਪਤਾ, ਸਵਰਗੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਬੇਨੀਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ, ਭਾਵ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਖੋਜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰਾਸ-ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ।

15. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਟ੍ਰਾਉਡ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਵਰਡਜ਼ ਐਂਡ ਫਰੇਜ਼, ਚੌਥੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 'ਵਿਪਰਸ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਵਿਗਾੜ। - ਇੱਕ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਅਰੁਲਵੇਲੂ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਰਿਪ. ਬਾਇ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ[3] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਵਿਗਾੜ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ (ਪੀ), ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਦਯਾ ਸਿੰਘ,[4] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਅਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਲੱਭਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰਵ-ਮੁੱਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਟੈਂਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਓਮ ਪ੍ਰਭਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਅਬਨਾਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇਖੋ[5])

18. ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਗੁਪਤਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੁਨ ਨਾਰਾਇਣ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ,[6] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: -

“....ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ

---

3 [2009] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1081 : (2009) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 206

4 [2010] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 71 : (2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 233

5 [1968] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 111 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1968 ਐਸ.ਸੀ 1083

6 [1987] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 805 : (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 555

ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਉਸ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

19. ਕਾਸ਼ੀ ਨਾਥ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਜਗਨਾਥ,[7] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦਮੋਧਰ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਵਲੇ (ਡੀ) ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਤੇਜਰਾਓ ਬਾਜੀਰਾਓ ਮਹਸਕੇ,[8] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"...ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਕੰਡਮ ਐਲੇਗਾਟਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਬੇਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਉਹ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।`

20. ਹੁਣ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪੈਰਾ 1-ਏ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“1-ਏ... ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦ; ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ; ਸੁਰਗ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੁਪਤਾ; ਅਤੇ ਬੇਨੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ, ਸਾਰੇ ਮੰਗਲ ਸੇਨ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਿੰਦੂ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ, ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਰਾਏਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲਕਸ਼ਮੀ ਬੰਗਲ ਸਟੋਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 15.03.1963 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਸਵਰਗੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ 8,950/ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਰਗੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ..."

---

7 [2003] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 202 : (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 740

8 [2023] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 175 : 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 566

"... ਸਾਲ 1968 ਵਿੱਚ, ਮਰਹੂਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਨੇ ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ (ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ) ਪੁੱਤਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦੇਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਅਤੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਨ, 4.6.1968 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 16,000/- ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢੁਕਵੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਦਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ 1973 ਵਿੱਚ, ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਧਮਤੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮੁਦਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਹੋਈ। `ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ`` ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਧਮਤਰੀ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਮੋਵਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 924 ਦੀ 5.00 ਏਕੜ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮੁਦਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨ `ਮੁਦਾਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ`` ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ।``

21. ਪੈਰਾ 1-ਬੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

`"1-ਬੀ। ਦਰਅਸਲ ਮੁਦਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁਦਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਦਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਦਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਹੱਕ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।``

22. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰੇ 9 ਅਤੇ 10 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ: -

"9. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਾਲੇ ਉੱਪਰ ਪੈਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਦਾਲੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਦਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

"10. ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

23. ਹੁਣ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਖਾਸ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਟੈਂਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ -1 ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡੀ.ਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ - ਸਵਰਗੀ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ 15.03.1963 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ - ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ, - ਬੇਨੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ, ਸਵਰਗੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਸਵਰਗੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ - ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ 1963 ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ: -
"ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ 1976 ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਤਕਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।"

24. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕਰਾਂਗੇ।

25. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 04.06.1968 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ) ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਸਵਰਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਗਰਵਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ।

26. ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ 04.06.1968 ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ-ਸੇਲ ਡੀਡ ਨੂੰ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ 15.03.1963 ਨੂੰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਇਹ ਸਬੂਤ 'ਸਵੈ-ਕਮਾਈ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ।"

27. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 16 ਅਤੇ 17 ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ –

"16. ਹੁਣ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਵੇਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਕੀ ਮੁੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਸੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਆਏ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।
17. ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਸੀ ਕੀ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 04/06/1968 ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਂਝਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-1 ਸੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P-1 ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।"

28. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ: -

“.....ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।”

29. ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੀਤਾਰਾਮ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁੱਦਈ ਦੀ, ``ਨੰਬਰ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਫਿਟਨੈਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ: -

ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(h) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ `ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਾਦਲਾ "ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ" ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।`` ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ``ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 11, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਧੀਨ ਹੈ (ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਬਹੁਮਤ ਐਕਟ, 1875 ਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਜੋ ਸਹੀ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਧੀਨ ਹੈ।

30. ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੇਚਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਰੀ, ਇਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ-ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ-ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੂੰ 15.03.1963 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। 04.06.1968 ਨੂੰ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

31. 15.03.1963 ਅਤੇ 04.06.1968 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਮੁਦਾਲਿਆਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ - ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਸਥਿਤੀ ਕਿ - ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ - ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ - ਮਿਤੀ 15.03.1963 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ - ਮਿਤੀ 04.06.1968 ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂ - ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ. ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਸੀ, ਉਕਤ ਸਵਾਲ - ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ - ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ - ਉਸਨੂੰ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ 1/ਸੀ-ਸੇਲ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। - ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪ-ਧਾਰਾ 4 (1) - ਅਤੇ (2) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ - ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ - ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਮਨਾਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਰ. ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ (ਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ[9] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਗਭਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਬੇਸ਼ੱਕ, ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ) ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਸੀ।

---

9. [1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 715 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1996 ਐਸ.ਸੀ 238

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ 1/ਸੀ ਸੇਲ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਤੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

32. ਇਹ ਸਵਾਲ ਜੋ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਸਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ: -
"ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ 4 ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਗ ਏ-ਏ ਅਤੇ ਬੀ-ਬੀ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ।"
33. ਹੋਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ: -
“ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ P4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

34. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ1/ਸੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਅਸਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ P4 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ 27.01.1981 (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ4) ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1973-1974 ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਆਧਿਆਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਪੈਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ

ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਮੁੱਦਈ ਰਾਜੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਹੇਠ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੁਆਰਾ 22.06.1985 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ 29.10.1986 ਨੂੰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ 29.03.1988 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਡੀਓ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ4 ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ/ਮੁਦਈ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ - ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ - ਉਸੇ ਸਮੇਂ - ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ - ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ, ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ - ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

35. ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 1976 ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

36. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤਾਂਗੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ' ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੁਦਈ ਗੈਰ-ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

37. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ4 ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ - ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬੰਤੇ,[10] ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਰਥਕਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 28, 29 ਅਤੇ 30 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ: -

"28. ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908 ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਧਾਰਾ 142 ਅਤੇ 144 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਈ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਧਾਰਾ 64 ਅਤੇ 65 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

29. ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਦਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਵਾਸੰਤੀਬੇਨ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਜੀ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਸੋਮਨਾਥ ਮੁਲਜੀਭਾਈ ਨਾਇਕ [(2004) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 376])

30. "ਐਨੀਮਸ ਪੋਸੀਡੇਂਡੀ" ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦਾ, ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ

---

10 [2005] ਪੂਰਕ 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 253 : (2005) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 330

ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਲਿਤਾ [(2004) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 271])"

38. ਐਮ. ਦੁਰਈ ਬਨਾਮ ਮੁਥੂ ਅਤੇ ਹੋਰ,[11] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: -

"7. ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1908 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ 'ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ' ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਅਤੇ 144 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ-ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੋਝ ਮੁਦਾਲੇ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

39. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਦੇਗੌੜਾ (ਡੀ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ[12] ਅਤੇ ਵਸੰਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜਲਕਸ਼ਮੀ ਦੁਆਰਾ[13]

40. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁੱਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਦਾਲੇ ਲਈ ਹੈ ਉਸੇ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

41. ਬ੍ਰਿਜ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਨਾਮ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅਤੇ ਹੋਰ,[14] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਪੱਟੇਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ

---

11 [2007] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 816 : (2007) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 114

12 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 511

13 [2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 326 : 2024 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 132

14 (2024) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 590

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ/ਪਟੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ' ਹੈ।

42. ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ' ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ[15] ਅਤੇ ਐਲਆਰ ਰਾਹੀਂ ਐਮ. ਸਿੱਦੀਕ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਰਾਮ ਜਨਮਭੂਮੀ ਮੰਦਰ ਕੇਸ) ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ[16] ਵਿੱਚ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 60, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"60. ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਤਿੰਨੋਂ ਕਲਾਸਿਕ ਲੋੜਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਐਨਈਸੀ vi ਭਾਵ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ, ਐਨਈਸੀ ਕਲੈਮ ਭਾਵ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਐਨਈਸੀ ਪ੍ਰੋਕਾਰਿਓ ਭਾਵ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ, ਬਦਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਮਾਲਕ ਬਦਨਾਮ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰ ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਨੀਮਸ ਪੋਸੀਡੇਂਡੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ..."

43. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਐਨੀਮਸ ਪੋਸੀਡੇਂਡੀ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਬੂਤ–ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸਨੂੰ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੈ।

44. ਐਮ. ਸਿੱਦੀਕ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਪੈਰੇ 1142 ਅਤੇ 1143 ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੇ ਹਨ: -

"1142. ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ਾ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ,

---

15 [2019] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 74 : (2019) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 729

16 [2019] 18 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1 : (2020) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1

ਮੁਕੱਦਮਾ 4 ਦੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾ. ਧਵਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਕੀਲ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1143. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਢੁਕਵੀਂਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ। ਸਬੂਤ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।"

45. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਮੁਦਾਲਿਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

46. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਡੀ.ਆਰ. ਰਥਨਾ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਮੱਪਾ,[17] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

---

17 [2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 755: (2011) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 158

47. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੈਪਸ਼ਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ।

ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 517-518 ਆਫ਼ 2020

ਵਿੱਚ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3159-3160 ਆਫ਼ 2019

48. ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 27.03.2015 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3159-3160 ਆਫ਼ 2019 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ 2015 ਦੇ ਐਸ.ਐੱਲ.ਪੀ ਨੰਬਰ 6995-6996 ਵਜੋਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ: -

"ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ, ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

27.10.2020 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 3159-3160/2019 ਦਾ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

49. ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਏ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ - ਮੁੱਦਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ, ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ ਮੁਦਈ ਯਾਨੀ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ।

50. ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3159-3160 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ।

51. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿੰਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਨੰਦਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)